

BENDRŲJŲ KOMPETENCIJŲ RAIŠKA IR PLĖTOTĖ NEFORMALIAJAME ŠVIETIME: KVALIFIKACIJĄ TOBULINANČIŲ PEDAGOGŲ POŽIŪRIS

*Doc. dr. Gitana Tolutienė, Prof. dr. Rasa Braslauskienė, Doc. dr. Ilona Zubrickienė,
Doc. dr. Reda Jacynė*

Klaipėdos universitetas

DOI: <https://doi.org/10.52320/svv.v1iVIII.294>

Anotacija

Straipsnio aktualumą pagrindžia šiandienos reikalavimai pedagogui tiek kaip profesijos atstovui, tiek kaip asmenybei. Šiandien pedagogai susiduria su vis naujomis ir greitai besikeičiančiomis situacijomis, reikalaujančiomis ne tik išplėtotų profesinių, bet ir bendrųjų kompetencijų, atliepiančių pokyčių realijas, sprendžiant kompleksines problemas. Todėl šio tyrimo tikslas – išanalizuoti ir pagrįsti pedagogų bendrųjų kompetencijų svarbą, raišką ir plėtojimo galimybes neformaliajame švietime. Tyrimo metu taikyti metodai: mokslinės literatūros analizė, pedagogų apklausa (anketavimas). Straipsnyje pateikiami empiriniu tyrimu įvertinti pedagogų bendrųjų kompetencijų svarbos, raiškos ir plėtotės aspektai neformaliojo švietimo bei suaugusiųjų švietėjo veiklos kontekste. Empirinis tyrimas išryškino, jog neformaliajame švietime pedagogų sėkmingai plėtojamos bendrosios kompetencijos (komunikacinė ir informacijos valdymo, bendravimo ir bendradarbiavimo, reflektavimo ir mokymosi mokyti ir kt.), kai tarp suaugusiųjų švietėjo ir kvalifikaciją tobulinančio, besimokančio pedagogo vyksta konstruktyvi, produktyvi sąveika; į neformaliojo mokymo(si) programų turinį, skirtą pedagogams, įtraukiama jų bendrųjų kompetencijų plėtotė; suaugusiųjų švietėjo veikla grindžiama išplėtotomis jo bendrosiomis kompetencijomis (ypač komunikacine) ir kt. Tyrimu atskleista, jog neformaliajame suaugusiųjų švietime nepakankamai orientuojamasi į pedagogų tiriamosios veiklos kompetencijos plėtojimą. Dėl šios kompetencijos stygiaus pedagogams sudėtinga spręsti profesinius klausimus. Todėl išskyla būtinybę šią kompetenciją plėtoti, aktualizuojant ją kaip pedagogo sėkmingos veiklos pagrindą.

Pagrindiniai žodžiai: pedagogas, bendrosios kompetencijos, neformalusis švietimas, suaugusiųjų švietėjas.

Įvadas

Temos aktualumas. Bendrųjų kompetencijų reikšmingumas tampa organizacijų žmogiškųjų išteklių valdymo procesų objektu. Organizacijos vis daugiau dėmesio skiria darbuotojų bendrosioms kompetencijoms tobulinti. Šių kompetencijų reikšmės didėjimą lemia nauji požiūriai į žmogiškųjų išteklių vaidmenį organizacijoje ir žmogiškųjų išteklių valdymo tikslus (Gedvilienė, Bortkevičienė, Tūtlys, Vaičiūnienė, Stancikas, Staniulevičienė, Krivickienė, Vaitkevičius, Gedvilas, 2015 ir kt.). Šiuolaikinės visuomenės ekonominiai, technologiniai, socialiniai, kultūriniai aplinkos keliama iššūkiai bei pokyčiai sąlygoja inovacijas įvairiose srityse. Vykstant šiems pokyčiams, keičiasi ir švietimo sistemos situacija, kartu ir požiūris į kompetenciją, jos raišką bei plėtotę. Kompetencija svarbi aktualizuojant veiklą vien dėl to, jog sujungia profesines žinias, gebėjimus, nuostatas, veiklos ir jos įgyvendinimo strategijas, atskleidžia sudėtingus santykius.

Temos aktualumą pagrindžia šiandienos reikalavimai pedagogui kaip individui ir kaip profesijos atstovui. Šiandien pedagogai susiduria su vis naujomis ir greitai besikeičiančiomis situacijomis, reikalaujančiomis ne tik profesinių, bet ir bendrųjų kompetencijų kompleksinėms problemoms spręsti. Pedagogo vaidmens kaita sparčiai besikeičiančioje švietimo sistemoje, dinamiškoje ir kintančioje akademinėje aplinkoje reikalauja esminių pokyčių pedagoginėje veikloje, įgyjant naujų ir tobulinant turimas bendrąsias kompetencijas kaip atliepiančias šiandienos pokyčių realijas. Todėl aktualumo įgyja suaugusiųjų švietimo institucijų organizuojamas bei realizuojamas neformalusis švietimas, kuriantis pagrindą ateities perspektyvai ir teikiantis pagalbą kvalifikaciją tobulinantiems, besimokantiems pedagogams, formuojant problemas, ieškant atsakymų, analizuojant idėjas, argumentuojant, aptariant plėtojamų kompetencijų prasmę praktinės veiklos, realaus gyvenimo kontekste. Taigi pedagogų bendrųjų kompetencijų plėtojimo kontekste suaugusiųjų švietimo institucijoms tenka išspręsti svarbius klausimus: kaip ugdyti jų asmenybes nuolat besikeičiančioje aplinkoje? kaip įgalinti pedagogą lanksčiai adaptuotis kultūrinėje, socialinėje ir kt. aplinkoje? kaip padėti jam stiprinti emocinį intelektą? kaip parengti pedagogą, kuris lanksčiai prisitaikytų prie nuolatinių pokyčių, gebėtų pats nuolat mokytis ir tobulėti, laisvai bendrauti ir profesionaliai veikti bet kokioje aplinkoje? ir kt.

Mokslinis problemos ištirtumas. Pedagogų bendrųjų kompetencijų samprata nagrinėta profesinio rengimo ir aukštojo mokslo kontekste, analizuota bendrųjų kompetencijų ir jų ugdymo

priklausomybė nuo kompetencijų ugdymo prižasčių, strategijų, kontekstinių ir kt. veiksmų (Jakubė, Juozaitis, 2012 ir kt.). Pedagogo vaidmens profesionalų atlikimą lemiančių bendrųjų kompetencijų plėtotės svarba siejama su didele atsakomybe, naujais reikalavimais kompetencijoms ir profesionalumui, gebėjimu mokytis iš pavykčių, demonstruoti tvirtybę pagrindžiant bendražmogiškąsias vertybes, kuriomis vadovaujama pedagoginėje veikloje (Stoof, Martens, van Merrienboer, Bastiaens, 2022; Campion, Fink, Ruggeberg, Carr, Phillips, Odman, 2021; Lambert, 2017; Hipkins, 2016; Adomaitienė, Zubrickienė, 2016; Zubrickienė, Adomaitienė, 2016; Gedvilienė, Bortkevičienė, Tūtlys, Vaičiūnienė, Stancikas, Staniulevičienė, Krivickienė, Vaitkevičius, Gedvilas, 2015; Lasauskienė, 2013; Jakubė, Juozaitis, 2012 ir kt.). Mokslininkų tyrimų apžvalga parodė, kad Lietuvoje vis dar mažai dėmesio skiriama pedagogų bendrųjų kompetencijų analizei ir tyrimui. Išsamūs bendrųjų kompetencijų tyrimai padėtų ne tik suvienodinti bendrus reikalavimus pedagogo profesijai, bet ir sudarytų apibrėžtas galimybes jiems tobulinti bendrąsias kompetencijas, turėtų teigiamą įtaką pedagogų profesionalizacijos raiškai.

Kadangi bendrosios kompetencijos pritaikomos pedagogo įvairioje veikloje, todėl jų plėtojimas yra viena esminių sąlygų, lemiančių pedagogo gebėjimą prisitaikyti prie kintančio pasaulio ir užtikrinančių sėkmingą ugdymo tikslų įgyvendinimą bei edukacinės veiklos vyksmą (Lasauskienė, 2013). Su bendrųjų kompetencijų plėtojimu glaudžiai susijęs neformalusis švietimas (Duvekot, 2019 ir kt.). Stebint švietimo politikos kaitos tendencijas bei analizuojamas problemas, galima pastebėti, jog pripažįstamas neformaliojo švietimo vaidmuo suaugusiųjų bendrosioms kompetencijoms plėtoti. Nors šios kompetencijos yra plačiai analizuotos, o apie neformalųjį suaugusiųjų švietimą nuolatos diskutuojama, tačiau aktualu tai, jog menkas bendrųjų kompetencijų lygmuo – viena kliūčių siekiant pedagogų profesionalizacijos. Tai suponuoja šio **tyrimo problema**: kaip reiškiasi pedagogų bendrosios kompetencijos ir kokios jų plėtojimo galimybės dalyvaujant neformaliajame švietime?

Tyrimo objektas – pedagogų bendrųjų kompetencijų raiška ir plėtotė neformaliajame švietime.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti ir pagrįsti pedagogų bendrųjų kompetencijų svarbą, raišką ir plėtojimo galimybes neformaliajame švietime.

Tyrimo uždaviniai: 1) ištirti pedagogų požiūrį į bendrąsias kompetencijas sudarančių gebėjimų raišką ir plėtojimo galimybes neformaliajame švietime; 2) atskleisti bendrųjų kompetencijų būtinumą pedagogo profesinėje veikloje bei plėtojimą, orientuojantis į suaugusiųjų švietėjo veiklos aspektus neformaliajame švietime.

Tyrimo metodai: Atlikus mokslinės literatūros analizę, vykdyta pedagogų apklausa (anketavimas).

1. Neformaliajame švietime kvalifikaciją tobulinančių pedagogų bendrųjų kompetencijų raiškos ir plėtotės tyrimo metodologija ir radiniai

Tyrimo organizavimas, metodika ir dalyviai. Siekiant empiriškai pagrįsti tyrimo problemos aktualumą, remtasi ne vien teorinėmis priegomis, bet atliktas kiekybinis tyrimas, siekiant nustatyti tiriamojo reiškinio aktualumą ir jį įvertinti, atskleisti tyrimo dalyvių požiūrius, bendrųjų kompetencijų svarbą pedagoginėje veikloje, jas sudarančių gebėjimų raišką bei plėtojimą, orientuojantis į suaugusiųjų švietėjo veiklos aspektus neformaliajame švietime.

Tyrimas vykdytas šiais etapais: 1) tyrimo metodologinis pagrindimas; 2) tyrimo proceso organizavimas, tyrimo metodo ir procedūros aptarimas, tyrimo bazės, tiriamųjų kontingento – imties tūrio – parinkimas ir kt.; 3) empirinių duomenų rinkimas, apdorojimas, analizė ir interpretacija; 4) išvadų formulavimas, remiantis teorinėmis priegomis ir empirinio tyrimo rezultatais.

Tyrimo problemai spręsti pasirinkta apklausa (anketavimas), kuri vykdyta 2023 m. sausio – balandžio mėn. Apklausti pedagogai (iš viso: 316), dalyvavę kvalifikacijos tobulinimo renginiuose (iš viso: 13), vykusiuose Klaipėdos universiteto Socialinių ir humanitarinių mokslų fakulteto Tęstinių studijų centre (toliau – KU SHMF Tęstinių studijų centras). Neformaliojo suaugusiųjų švietimo dalyviai buvo iš įvairių Lietuvos regionų. Tačiau didžioji dauguma (63 proc.) – iš Klaipėdos miesto, tik 12 proc. – iš Vakarų Lietuvos regiono, likusioji dalis (25 proc.) – asmenys iš kitų apskričių: Telšių, Kauno, Šiaulių, Marijampolės, Panevėžio, Alytaus, Utenos.

Anketos klausimyną, sudarytą iš 21 klausimo, struktūrą apėmė keturi blokai (1 lentelė).

1 lentelė. Anketos klausimų struktūriniai blokai

Klausimų blokas	1 blokas	2 blokas	3 blokas	4 blokas
Klausimų blokų turinys	Pedagogo kompetencijos ir bendrųjų kompetencijų samprata ir svarba	Pedagogo bendrųjų kompetencijų plėtojimo reikmės ir taikymo galimybės	Suaugusiųjų švietėjo veiklos aspektai plėtojant pedagogų bendrąsias kompetencijas neformaliajame švietime	Respondentų lytis, amžius, išsilavinimas, pedagoginės veiklos sritis, patirtis, kvalifikacinė kategorija
Klausimai	1–2	3–13	14–15	16–21

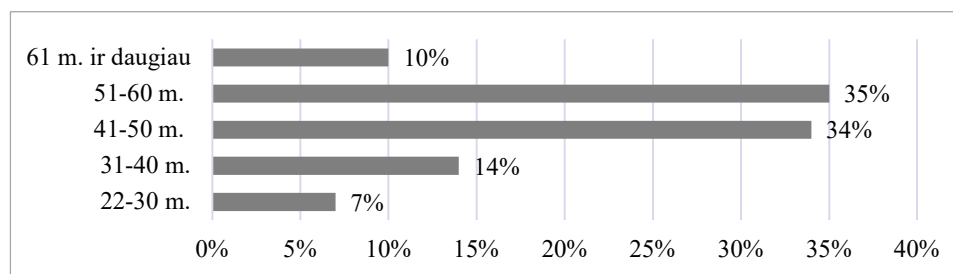
Šaltinis: sudaryta autorių pagal tyrimo duomenis, 2023.

Siekiant reprezentatyvios tyrimo imties, atspindinčios generalinę visumą, tyrimui pasirinkta tikimybinė patgioji, tikslinė imtis, kurią skaičiuojant remtasi 2023 m. m. I ketvirčio KU SHMF Tęstinių studijų centro duomenimis. Nurodytais mokslo metais Tęstinių studijų centre kvalifikaciją tobulino 603 pedagogai. Tyrimo metu surinkta 52,4 proc. pedagogų nuomonė apie tiriamąją problemą. Tokia tyrimo imtis leido gana reprezentatyviai pristatyti tyrimo problematiką.

Tyrimo duomenims statistiškai apdoroti pasitelkta statistinė duomenų analizė *MS Word*, *MS Excel* programomis. Statistinis metodas taikytas duomenų apdorojimo procese aprašomosios analizės metu.

Laikantis tyrimo etikos, anonimiškumo principas garantuotas, siekiant įgyti tyrimo dalyvių pasitikėjimą tyrėjais ir tikintis nuoširdžių bei objektyvių atsakymų į tyrimo klausimus. Respondentai užtikrinti, kad nebus pateikiami jų individualūs duomenys, tyrimo metu gauti rezultatai bus naudojami apibendrinti. Savanoriškumo principas garantuotas, suteikiant galimybę tyrime dalyvauti savo noru, bet kuriuo momentu pasinaudoti teise atsisakyti arba nutraukti dalyvavimą. Pagarbos principas garantuotas, respondentus supažindinus su tyrimo tikslu, paaiškinus, kaip bus vykdomas tyrimas, ir kt.

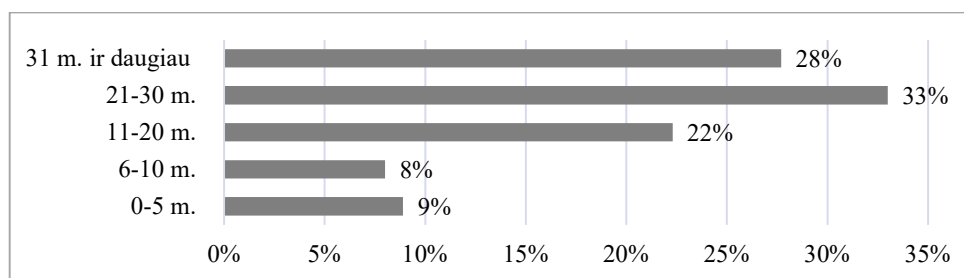
Apibendrinta demografinių duomenų analizė parodė, jog tyrimo dalyvių, turinčių aukštąjį išsilavinimą, daugumą sudarė moterys (86 proc.). Didžiąją dalį (per trečdalį) apklaustųjų sudarė 51–60 m. ir 41–50 m. amžiaus grupės (1 pav.). Kadangi dauguma – brandaus amžiaus pedagogai, darytina prielaida, jog, turėdami praktinės patirties, aiškias nuostatas bei požiūrį į suaugusiųjų neformalųjį švietimą, jie gali objektyviai vertinti turimus bendrųjų kompetencijų gebėjimus bei tikslingai planuoti jų tobulinimą ir plėtojimą.

1 pav. Respondentų pasiskirstymas amžiaus aspektu

Šaltinis: sudaryta autorių pagal tyrimo duomenis, 2023.

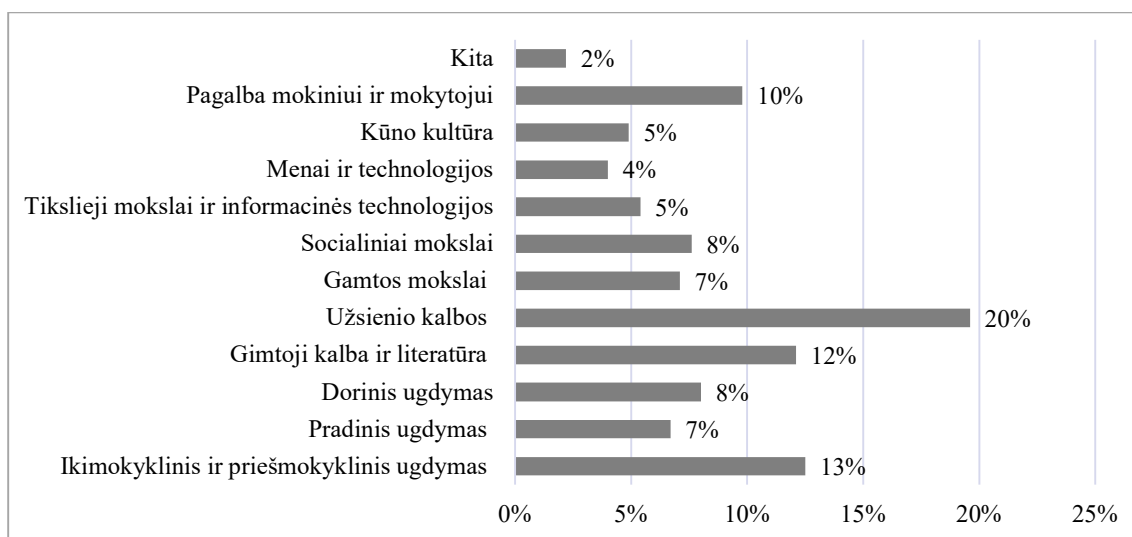
Pagal kvalifikacinę kategoriją respondentai pasiskirstė netolygiai: beveik pusė – vyresnieji mokytojai (46 proc.), kiek mažiau – mokytojų metodininkų (33 proc.) ir mokytojų (15 proc.), o mokytojų ekspertų – tik 6 proc. Tarp respondentų dominuoja didesnę darbo stažą turintys pedagogai: 11–20 m. – 22 proc., 21–30 m. – 33 proc. ir 31 ir daugiau m. – 28 proc. (2 pav.). Todėl galima daryti prielaidą, kad tyrime dalyvavę pedagogai yra pakankamai gerai susipažinę su neformaliojo suaugusiųjų švietimo organizavimo ir realizavimo ypatumais, suaugusiųjų švietėjo vaidmeniu ir veiklos aspektais, tobulindami kvalifikaciją, bei gali objektyviai įvertinti bendrųjų kompetencijų plėtojimo efektyvumo ir suaugusiųjų švietėjo veiklos santykį.

2 pav. Respondentų pasiskirstymas darbo stažo aspektu

Šaltinis: sudaryta autorių pagal tyrimo duomenis, 2023.

Kadangi neformalusis švietimas įvairioms pedagogų grupėms pagal dėstomus dalykus skiriasi, todėl siekiant tyrimo objektyvumo stengtasi apklausti visų pedagoginės veiklos sričių atstovus (3 pav.).

3 pav. Respondentų pasiskirstymas pedagoginės veiklos sričių aspektu

Šaltinis: sudaryta autorių pagal tyrimo duomenis, 2023.

Pagrindiniai tyrimo rezultatai. *Kaip apibūdintumėte pedagogo kompetenciją?* Kompetencija dažnai vartojama kaip žinių ir sugebėjimų atributas, siekiant atskleisti darbuotojo gebėjimą profesionaliai atlikti veiklos užduotis ar organizacijos gebėjimą teikti aukštos kokybės paslaugas. Kompetencijos raiška tiek akademinėje, tiek kitose aplinkose apibūdinama plataus diapazono gebėjimais, susijusiais su patirtimi: profesionalumu, meistriškumu, specializacija, inteligentiškumu, problemų sprendimu ir kt. Nors kompetencija pasireiškia darbuotojo gebėjimų visuma atliekant profesinę veiklą, tačiau ryškiausiai ji atsiskleidžia sprendžiant naujas, neįprastas, retai pasitaikančias netradicines, kūrybines veiklos užduotis, kurių rodiklis – apčiuopiamas, matomas rezultatas.

Didžiajai daugumai (73 proc.) respondentų pasirinkus apibrėžtą *pedagogo kompetencija – tai gebėjimai atlikti profesines užduotis, dalyvauti komandinėje veikloje, atstovauti profesiją*, matyti, jog kompetencijos samprata siejama su gebėjimų raiškos pedagoginėje praktikoje visuma. Šis požiūris patvirtina, jog pedagogo kompetencija – tai jo veiksmų raiška veikloje, pagrįsta tarpusavyje susijusiais profesiniais, pedagoginiais ir asmeniniais gebėjimais. Taigi pedagogo kompetencijos raiška atsiskleidžia per jo turimas žinias, įgūdžius, nuostatas, vertybes, elgsenos modelius, kultūrinį, pilietinį ir kt. sąmoningumą.

Kodėl svarbios pedagogo bendrosios kompetencijos? Aktualizuodami pedagogo bendrąsias kompetencijas, tyrėjai (Lambert, 2017; Hipkins, 2016; Zubrickienė, Adomaitienė, 2016; Gedvilienė, Bortkevičienė, Tūtlys, Vaičiūnienė, Stancikas, Staniulevičienė, Krivickienė, Vaitkevičius, Gedvilas, 2015; Pocevičienė, 2014; Lasauskienė, 2013; Jakubė, Juozaitis, 2012 ir kt.) pažymi, kad pedagogui svarbios bendrosios kompetencijos, nes jos reikalingos profesionaliai atlikti veiklas ne tik švietimo

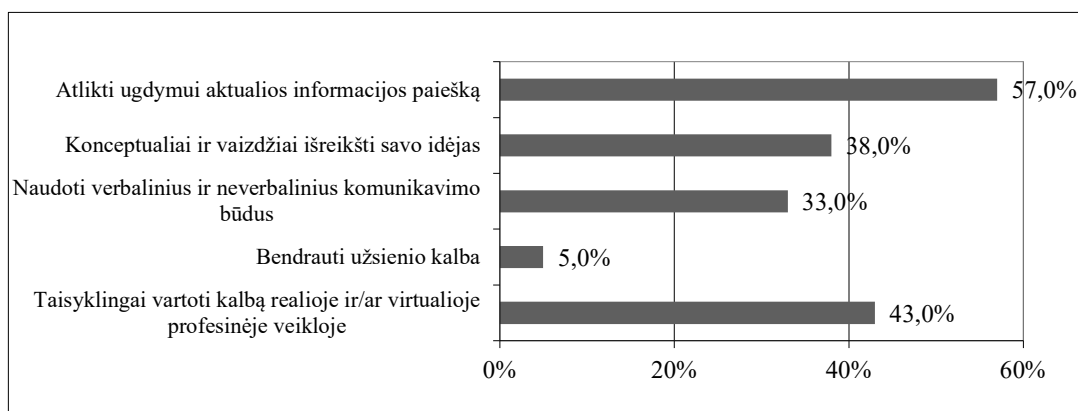
sektoriuje, o garantuoja jo gebėjimą prisitaikyti įvairiose situacijose, skatina nuolatinį profesinį bei asmeninį tobulėjimą.

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad bendrosios kompetencijos (83 proc.) yra tokios pat svarbios pedagogams, kaip ir profesinė (96 proc.). Neabejotinai šios kompetencijos tarpusavyje persipynusios, viena kitą veikia, papildo bei jų visuma, plėtotė lemia pedagoginės veiklos efektyvumą ir sėkmingumą. Tyrimu atskleista, jog pedagogams bendrosios kompetencijos yra svarbios, nes jos universalios, kompleksiškos, padeda realizuoti profesinėje veikloje (74 proc.). Gauti duomenys pagrindžia nuostatą, kad bendrųjų kompetencijų plėtojimas turi tiesioginę įtaką pedagogo asmeninei ir profesinei realizacijai. Bendrosios kompetencijos pedagogams padeda kurti profesinius ryšius (69 proc.), teikia lankstumo veikloje (72 proc.), įgalina būti aktyviais profesinės bendruomenės (56 proc.) bei visuomenės (42 proc.) nariais, padeda veikti asmeninės karjeros, socialinės veiklos, mokymosi ir tobulėjimo situacijose (68 proc.) ir kt. Taigi bendrosios kompetencijos susieja pedagogo profesinę veiklą, socialinį ir asmeninį gyvenimą, atskiras žinias, gebėjimus, nuostatas sujungdamos į visumą.

Skiltyje „kita“ 15 proc. pedagogų nurodė, jog *bendrosios kompetencijos – tai pagrindiniai gebėjimai, kuriuos jie taiko organizuodami mokymo ir ugdymo procesą, planuodami bei parinkdami veiklos metodus, komunikuodami su ugdytiniais, jų tėvais, kolegomis, kitais specialistais, atlikdami vertinimus, dirbdami įvairiose darbo ar kūrybinėse grupėse, savivaldoje, visuomeninėje, kultūrinėje, meninėje veikloje.* Gauti duomenys patvirtina, jog bendrosios kompetencijos yra pedagogo kasdienės veiklos pagrindas, suteikiantis galių siekti asmeninių ir profesinių tikslų. Kita dalis respondentų (12 proc.), pateikdami nuomonę, teigė, jog *pedagogui būtina plėtoti bendruosius gebėjimus, kad galėtų tinkamai atstovauti ugdymo įstaigą, skleisti profesinę patirtį, bendradarbiauti su socialiniais partneriais, būti aktyviu kolektyvo nariu, palaikyti dalykiškus ryšius, analizuoti veiklos rezultatus, parinkti tinkamus metodus, atlikti vertinimus, teikti grįžtamąjį ryšį.* Respondentų pateikti atsakymai aktualizuoja pedagogų komunikacinės, bendravimo, bendradarbiavimo, tiriamosios, reflektavimo, mokymosi mokytis kompetencijos plėtojimo svarbą. Gauti rezultatai patvirtina Pedagogo profesijos kompetencijų apraše (2021) pateiktų bendrųjų kompetencijų, įgalinančių kurti atvirą ir veiksmingą sąveiką su ugdytiniais, dalyvauti atsakingos pilietinės visuomenės kūrime, stiprinti pozityvius profesionalius ryšius su mokyklos bendruomene ir socialiniais partneriais, nuolat mokytis ir tobulėti, reflektuoti savo profesinę veiklą reikšmingumą.

Pastebėtina, jog šiame tyrime pasirinktos tirti penkios pedagogo profesinei veiklai reikalingos ir galimos perkelti į bet kurią kitą veiklą bendrosios kompetencijos (komunikacinė ir informacijos valdymo, bendravimo ir bendradarbiavimo, tiriamosios veiklos, reflektavimo ir mokymosi mokytis, organizacijos tobulinimo bei pokyčių valdymo), pasireiškiančios jo žiniomis, įgūdžiais, gebėjimais, vertybinėmis nuostatomis, požiūriais, asmeninėmis savybėmis.

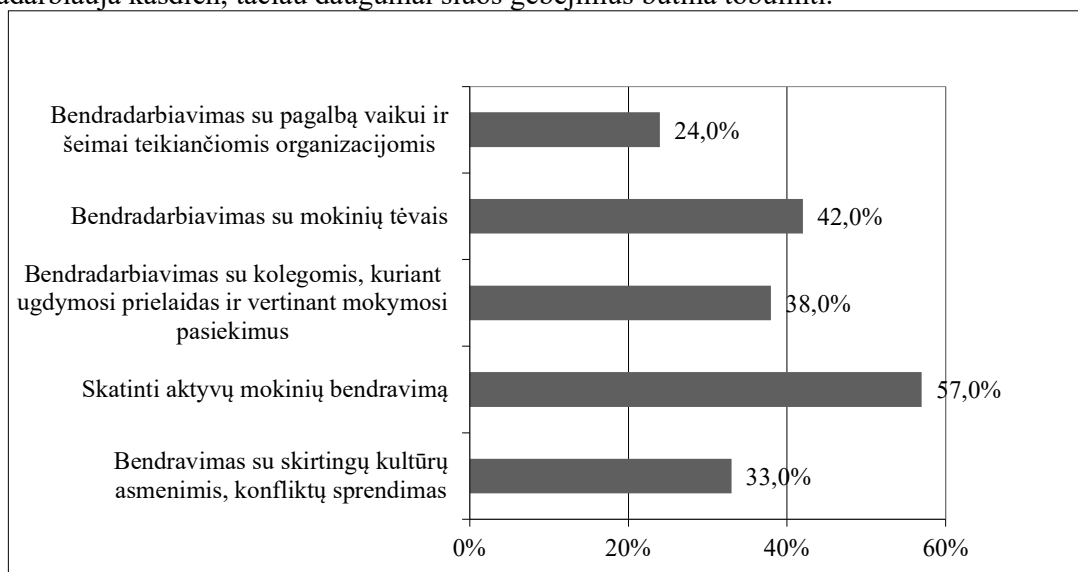
Kokie komunikaciniai ir informacijos valdymo gebėjimai Jūsų įvaldyti ir sėkmingai taikomi pedagoginėje praktikoje? Gauti rezultatai rodo (4 pav.), jog *sėkmingai pedagogų įvaldyti gebėjimai – atlikti mokymui ir ugdymui aktualios informacijos paiešką (57 proc.), konceptualiai ir vaizdžiai pateikti informaciją (38 proc.), taisyklingai vartoti kalbą (43 proc.), naudoti įvairius verbalinius ir neverbalinius komunikavimo būdus (33 proc.).* Tačiau tik 5 proc. respondentų tvirtina, jog *geba tinkamai komunikuoti užsienio kalba.* Akivaizdu, jog respondentams aktualu įgyti ir išplėtoti ne tik komunikavimo užsienio kalba gebėjimus, bet ir tobulinti verbalinį ir neverbalinį komunikavimą, gebėjimą konceptualiai ir vaizdžiai išreikšti idėjas, taisyklingai vartoti kalbą. Tai padėtų jiems efektyviai valdyti naujas žinias, informaciją bei komunikuoti. Komunikacinė ir informacijos valdymo kompetencija pedagogui svarbi, nes tai kalbiniai ir nekalbiniai gebėjimai, būtini bendraujant, siekiant gerai jaustis, gebėti išklausti ir suprasti kitus, gerbti jų ir apginti savo nuomonę, ieškoti informacijos, naudotis technologijomis, prieinamai ir tinkamai pateikti mokymosi informaciją ir kt.

4 pav. Respondentų pasiskirstymas įvaldytų ir sėkmingai taikomų komunikacinių ir informacijos valdymo gebėjimų aspektu

Šaltinis: sudaryta autorių pagal tyrimo duomenis, 2023.

Kokie bendravimo ir bendradarbiavimo gebėjimai Jūsų įvaldyti ir sėkmingai taikomi pedagoginėje praktikoje? Tyrimu išryškėjo, jog, pedagogų nuomone (5 pav.), jiems *sėkmingai sekasi skatinti ugdytinių aktyvų bendravimą mokymo(si) procese* (57 proc.) ir *bendradarbiauti su jų tėvais* (42 proc.). Tačiau tik 24 proc. respondentų *sėkmingai bendradarbiauja su pagalba vaikui ir šeimai teikiančiomis organizacijomis*, 33 proc. – *sėkmingai bendradarbiauja su skirtingų kultūrų asmenimis, taip pat konfliktų sprendime*, 38 proc. – *sėkmingai bendradarbiauja su kolegomis, kuriant ugdymosi prielaidas ir vertinant mokymosi pasiekimus* (5 pav.). Pabrėžtina, kad bendravimas turi būti skatinantis konstruoti ir transformuoti žinias, kai bendradarbiaujant kuriamos naujos koncepcijos ir įgūdžiai (Tolūtienė, Rauckienė-Michaelsson, 2022). Nors tyrimo rezultatai atskleidė, kad pedagogai bendrauja ir bendradarbiauja kasdien, tačiau daugumai šiuos gebėjimus būtina tobulinti.

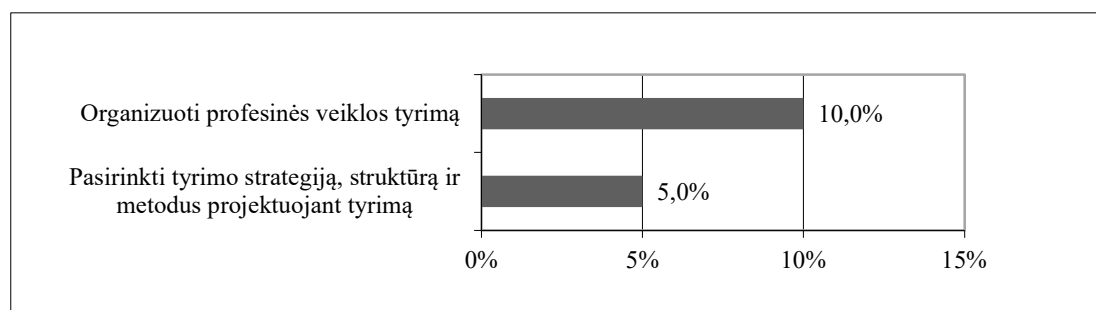

5 pav. Respondentų pasiskirstymas įvaldytų ir sėkmingai taikomų bendravimo ir bendradarbiavimo gebėjimų aspektu

Šaltinis: sudaryta autorių pagal tyrimo duomenis, 2023.

Kokie tiriamosios veiklos gebėjimai Jūsų įvaldyti ir sėkmingai taikomi pedagoginėje praktikoje? Tyrimo rezultatai (6 pav.) atskleidė, kad šią kompetenciją sėkmingai taiko nedaugelis, nes tik 10 proc. respondentų tvirtina *gebantys organizuoti profesinės veiklos tyrimą* bei vos 5 proc. *geba pasirinkti pedagoginės veiklos tyrimo strategiją, struktūrą ir metodus jį projektuodami*. Akivaizdu, jog pedagogams sudėtinga spręsti profesinius klausimus pasitelkiant tiriamosios veiklos kompetenciją dėl

pagrindinių jos gebėjimų stygiaus. Todėl iškyla būtinybė šią kompetenciją plėtoti, aktualizuojant ją kaip pedagogo sėkmingos veiklos pagrindą. Siekiant tapti pedagogu tyrėju, savo veiklą nuolat apmąstančiu praktiku, vykdančiu pedagoginės veiklos tyrimus, gebančiu taikyti veiksmingus tyrimo metodus, aktualu pedagogui išsiugdyti tiriamosios veiklos kompetenciją (Adomaitienė, Zubrickienė, 2019).

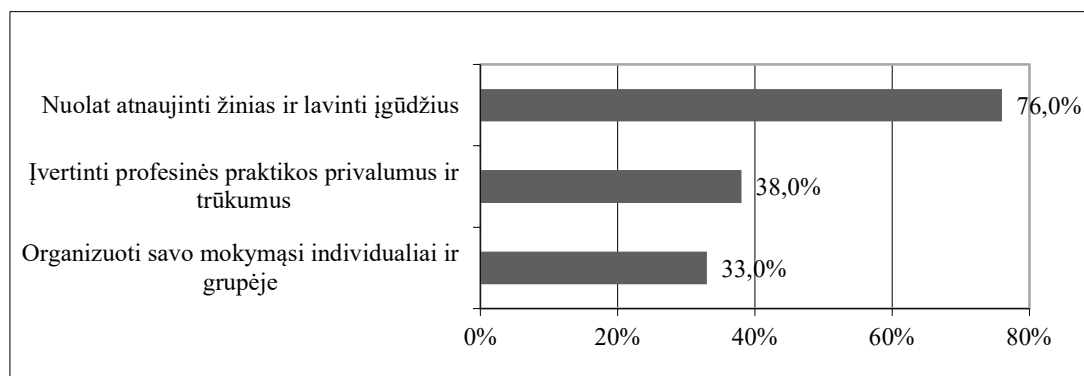

6 pav. Respondentų pasiskirstymas įvaldytų ir sėkmingai taikomų tiriamosios veiklos gebėjimų aspektu

Šaltinis: sudaryta autorių pagal tyrimo duomenis, 2023

Kokie reflektavimo ir mokymosi mokytis gebėjimai Jūsų įvaldyti ir sėkmingai taikomi pedagoginėje praktikoje? Reflektavimo ir mokymosi mokytis kompetencijos raiška atsiskleidžia gebėjimu pagal poreikį ir / ar situaciją savarankiškai kelti individualius mokymosi tikslus, siekiant koreguoti, planuoti ir organizuoti savo mokymosi procesą, spręsti kylančias problemas, reflektuoti mokymosi patirtį ir vertinti gautus rezultatus bei patį procesą ir tų refleksijų ir vertinimo pagrindu valdyti tolimesnio savo mokymosi proceso eigą (Pocevičienė, 2014).

Dauguma respondentų (76 proc.) teigia, kad *stengiasi nuolat atnaujinti žinias ir lavinti įgūdžius*, 38 proc. – *sistemiškai vertina savo veiklos privalumus ir trūkumus*, 33 proc. – *geba sėkmingai organizuoti savo mokymąsi tiek individualiai, tiek mokantis grupėje su kitais pedagoginio proceso dalyviais* (7 pav.). Gauti rezultatai rodo, nors dauguma respondentų siekia asmeninio ir profesinio tobulėjimo, tačiau stokoja gebėjimo vertinti savo indėlį į mokymosi procesą, jo rezultatus bei nusistatyti tolesnes šių gebėjimų tobulinimo strategijas, valdyti savo mokymąsi.

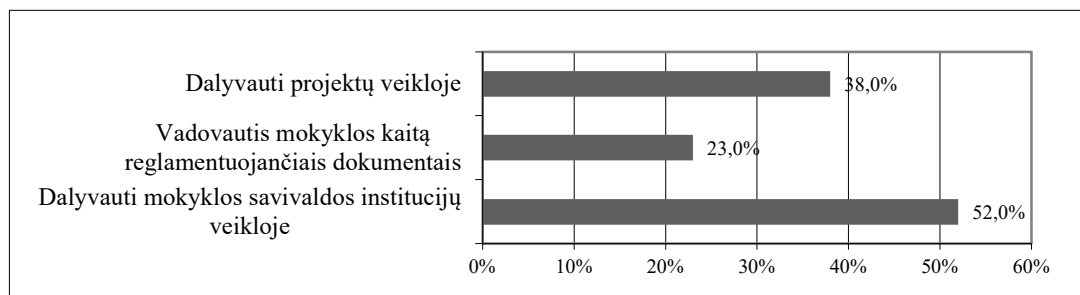
7 pav. Respondentų pasiskirstymas įvaldytų ir sėkmingai taikomų reflektavimo ir mokymosi mokytis gebėjimų aspektu

Šaltinis: sudaryta autorių pagal tyrimo duomenis, 2023.

Kokie organizacijos tobulinimo bei pokyčių valdymo gebėjimai Jūsų įvaldyti ir sėkmingai taikomi pedagoginėje praktikoje? Pastaruoju metu pokyčiai švietimo organizacijose tapo itin dinamiški, o daugelis parametru keičiasi labai sparčiai ir iš esmės. Siekiant sėkmingai suvaldyti intensyviuos pokyčius ir jų įtaką organizacijai, labai svarbu yra pokyčių numatymas, galimų neigiamų pasekmių eliminavimas ir teigiamų privalumų panaudojimas. Tai apima pokyčių valdymą, kuris tampa vis svarbesniu pedagogo

profesinės veiklos sėkmingo valdymo komponentu (Gedvilienė, Bortkevičienė, Tūtlys, Vaičiūnienė, Stancikas, Staniulevičienė, Krivickienė, Vaitkevičius, Gedvilas, 2015 ir kt.).

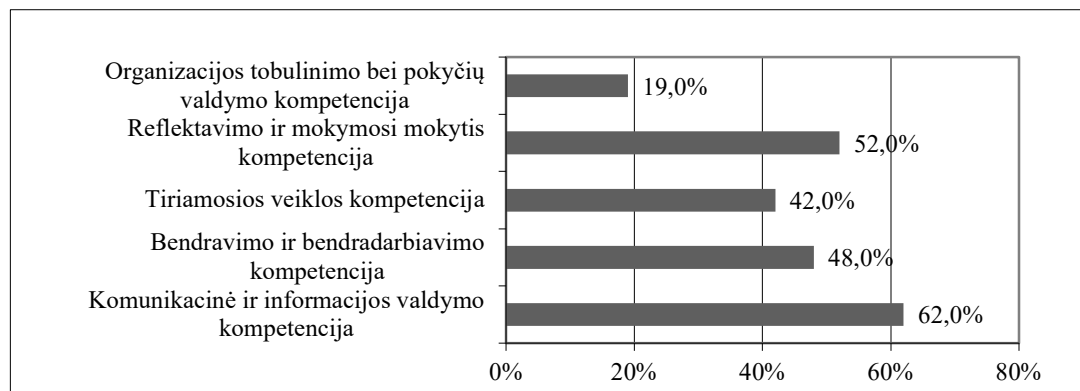
Tyrimo rezultatai (8 pav.) atskleidė, jog dauguma respondentų *sėkmingai dalyvauja projektinėje veikloje* (38 proc.), būdami lojalūs ugdymo įstaigai, *aktyviai dalyvauja savivaldoje* (52 proc.). Tačiau, remiantis gautais duomenimis, problemiškesniausia yra tai, kad net 23 proc. respondentų nurodo, jog *sudėtingiausia jiems profesinėje praktikoje vadovautis mokyklos kaitą reglamentuojančiais dokumentais*. Todėl darytina prielaida, nors pedagogų prisiimama atsakomybė už priimamus sprendimus, tačiau iškyla grėsmė, kad jų priimami sprendimai gali neužtikrinti pedagoginio proceso kokybės.

8 pav. Respondentų pasiskirstymas įvaldytų ir sėkmingai taikomų organizacijos tobulinimo bei pokyčių valdymo gebėjimų aspektu

Šaltinis: sudaryta autorių pagal tyrimo duomenis, 2023.

Kokias bendrąsias kompetencijas norėtumėte plėtoti? Kaip matyti (9 pav.), dauguma respondentų nurodė, kad *nori plėtoti komunikacinę ir informacijos valdymo* (62 proc.), *reflektavimo ir mokymosi mokyti* (52 proc.), *bendravimo ir bendradarbiavimo* (48 proc.), *tiriamosios veiklos* (42 proc.) kompetencijas. Tačiau tyrimas išryškino, jog respondentų nepakankamai vertinama organizacijos tobulinimo bei pokyčių valdymo bendrosios kompetencijos plėtojimo reikmė, nors ji yra viena esminių sėkmingos pedagoginės veiklos sąlygų.

9 pav. Respondentų pasiskirstymas bendrųjų kompetencijų plėtotės poreikio aspektu

Šaltinis: sudaryta autorių pagal tyrimo duomenis, 2023.

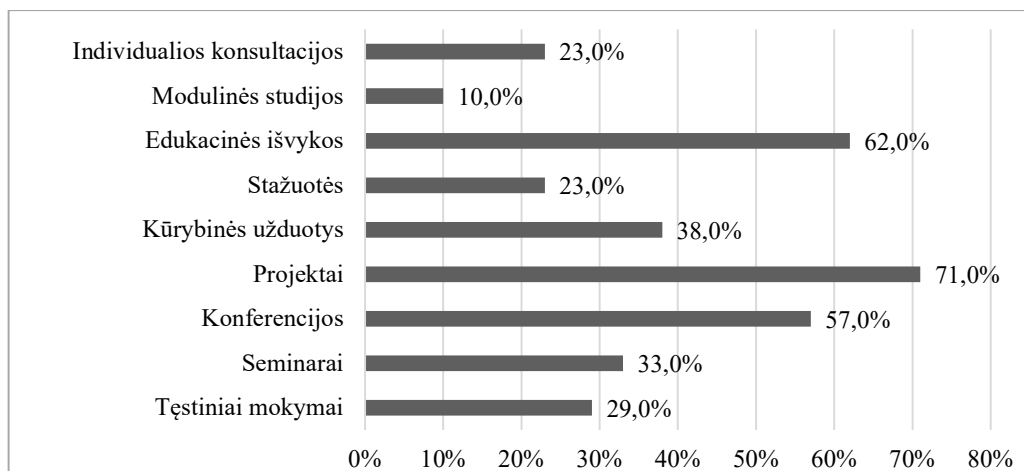
Į klausimą, *kokios bendrosios kompetencijos dažniausiai plėtojamos kvalifikacijos tobulinimo renginių metu*, daugiausiai respondentų nurodė, jog *bendravimo ir bendradarbiavimo* (69 proc.), *komunikacinė ir informacijos valdymo* (63 proc.), *reflektavimo ir mokymosi mokyti* (55 proc.) *tiriamosios veiklos* (26 proc.), *organizacijos tobulinimo bei pokyčių valdymo* (21 proc.). Taigi atskleista, jog neformaliajame suaugusiųjų švietime nepakankamai orientuojamasi į pedagogų tiriamosios veiklos ir organizacijos tobulinimo bei pokyčių valdymo kompetencijų plėtojimą.

Kur / kaip norėtumėte tobulinti bendrąsias kompetencijas? Tyrimo rezultatai rodo, jog dauguma respondentų *renkasi tobulinti bendrąsias kompetencijas neformaliajame suaugusiųjų švietime* (86

proc.), *švietimo įstaigoje, kurioje dirba* (63 proc.), *ar už jos ribų* (41 proc.) ir kt. Viena vertus, gauti duomenys patvirtina, jog palankus, priimtinas ir prieinamas būdas pedagogams plėtoti bendrąsias kompetencijas yra neformalusis suaugusiųjų švietimas, kuris nepraranda aktualumo, tenkindamas ne tik jų kvalifikacijos tobulinimo siekius, mokymosi poreikius, bet ir skatindamas asmenybės augimą, stiprindamas motyvaciją ir savivertę. Pabrėžtina, jog neformaliojo mokymosi būdu pedagogų bendrųjų kompetencijų plėtotė suaugusiųjų švietimo institucijose įgyvendinama bendromis kvalifikaciją tobulinančio, besimokančio pedagogo ir suaugusiųjų švietėjo pastangomis, išnaudojant įvairiose mokymosi erdvėse esančius išteklius ir mokymąsi skatinančius veiksmus (Adomaitienė, Zubrickienė, 2016). Antra vertus, tyrimo rezultatai patvirtina, jog pedagogų kvalifikacijos tobulinimo(si) programos, rengiamos darbo vietoje, tenkina konkrečios ugdymo įstaigos poreikius ir suteikia joje dirbantiems pedagogams vienodas tobulėjimo galimybes bei lankstesnes mokymosi sąlygas.

Taip pat pastebėtina, jog neformaliajame švietime dirbantis suaugusiųjų švietėjas turi organizuoti mokymą(si) nuolat besikeičiančioje aplinkoje: keičiasi ne tik žinios, informacija, bet ir besimokančių pedagogų poreikiai žinių, gebėjimų, mokymo(si) organizavimo, bendrųjų kompetencijų plėtojimo kontekste. Todėl suaugusiųjų švietėjui svarbu išsiaiškinti, koku efektyviausiu būdu jis gali padėti kvalifikaciją tobulinantiems pedagogams pagal poreikius pasiekti bendrųjų kompetencijų tobulinimo tikslų: siekiant pasidalinti informacija ir suformuoti suvokimą, parodant gautų žinių taikymą; siekiant, kad besimokantys pedagogai analizuotų naujas žinias ir sietų su turimomis ir praktika; kad įvertintų žinių, praktinių įgūdžių naudą sprendimų priėmimui; kad susiformuotų bei automatizuotų įgūdžius, ar kt.

Kokia ar kokios priimtinausios bendrųjų kompetencijų tobulinimo formos? Kaip matyti (10 pav.), priimtinausia bendrųjų kompetencijų tobulinimo forma respondentams yra *projektinė veikla* (71 proc.), *edukacinės išvykos* – 62 proc., *konferencijos* – 57 proc., *kūrybinės užduotys* – 38 proc. ir kt. Gauti rezultatai rodo, jog priimtinos tokios bendrųjų kompetencijų tobulinimo formos, kurias taikant pedagogai pereina nuo pasyvaus stebėtojo, dalyvio, klausytojo, informacijos priėmėjo link aktyvaus dalyvio, intensyviai veikiančio, ieškančio sprendimų ar vadovaujančio kūrybiniam procesui, susijusiam su aktyvia veikla ir asmeniniu indėliu į ją.

10 pav. Respondentų pasiskirstymas priimtinausių bendrųjų kompetencijų tobulinimo formų aspektu
Šaltinis: sudaryta autorių pagal tyrimo duomenis, 2023.

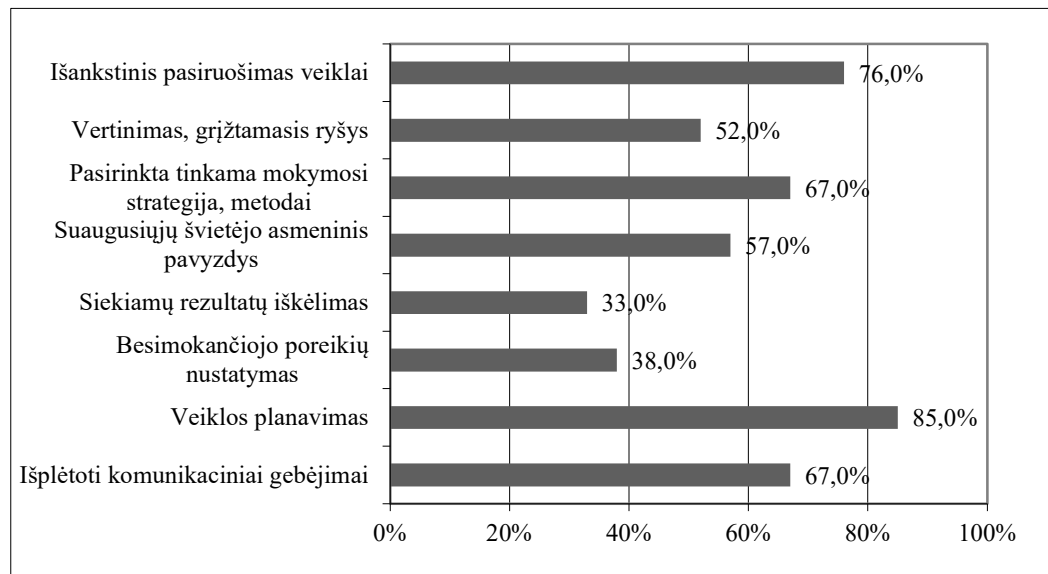
Kokie būdai efektyviausiai tenkina individualius Jūsų bendrųjų kompetencijų tobulinimo poreikius? Gauti rezultatai liudija, jog pasirenkami įvairūs būdai, plėtojant jau turimas bendrąsias kompetencijas bei įgyjant naujų. Tačiau didžiosios daugumos respondentų (83 proc.) poreikius veiksmingiausiai atliepia *įvairūs specializuoti renginiai (kursai, seminarai, mokymai, kūrybiniai projektai, studijos, konferencijos, praktikos ir kt.)*, skirti bendrųjų kompetencijų plėtočiai. Pusė respondentų (53 proc.) nurodo, kad bendrosioms kompetencijoms plėtoti *produktyvu taikyti kolegialų dalijimąsi patirtimi dalyvaujant, organizuojant, realizuojant įvairias veiklas (darbo, metodinių grupių, dalykinių asociacijų, savivaldos veiklos, atvirų pamokų demonstravimas ir stebėjimas, konsultavimas ir konsultavimasis, mentorystė, diskusijos, sportiniai, edukaciniai renginiai, metiniai pokalbiai, įvertinant*

profesinius pasiekimus ir numatant tobulintinas kryptis, ir kt.) Likusioji dalis (21 proc.) *prioritetą teikia individualiam bendrųjų kompetencijų tobulinimui(si), renkantis mokslinę veiklą, dalykinę raišką profesinėmis publikacijomis, pranešimais, projektais ir kt.* Pasirenkant mokymosi būdus svarbiausia, kad jie plėtotų ir gilintų pedagogų bendrąsias kompetencijas. Tai užtikrina aktyvaus mokymosi būdų taikymas. Sudėtinga pasiekti sėkmingų rezultatų tik gaunant naują informaciją, bendrosioms kompetencijoms plėtoti svarbu savitarpio pagalba, bendradarbiavimo ir saviraiškos skatinimas (Zubrickienė, Adomaitienė, 2016).

Į klausimą, *ar pakanka kvalifikacijos tobulinimo renginių, skirtų bendrųjų kompetencijų plėtotei*, 43 proc. respondentų atsakė *teigiamai*, 41 proc. nurodė, kad *pakanka iš dalies*, 16 proc. teigė, jog *nepakanka*. Akivaizdu, jog nuolat besikeičianti ugdymo aplinka reikalauja vis naujų pedagogo gebėjimų, todėl kvalifikacijos tobulinimo programos gali prarasti savo aktualumą ir neatliepti pedagogų reikmių. Tyrimo rezultatai liudija, nors pedagogai pagal individualius poreikius turi galimybę rinktis kvalifikacinius renginius, tačiau trūksta tiesiogiai su bendrųjų kompetencijų plėtojimu susijusių kvalifikacijos tobulinimo programų. Svarbu pastebėti, jog bendrosios kompetencijos ugdymo prasme yra integruojamos į dalykinių kompetencijų ugdymą, todėl pastarosios tampa dominuojančiu veiksmu (Jakubė, Juozaitis, 2012), nulemiančiu skirtingą tos pačios bendrosios kompetencijos gebėjimų plėtotę.

Gautų duomenų į klausimą, *kas skatina respondentus plėtoti bendrąsias kompetencijas neformaliajame švietime*, atskleidžia, jog *suaugusiųjų švietėjas, skatinantis transformuoti žinias, kuriant naujus įgūdžius* (62 proc.), *sukuriantis tolerantišką ir saugią aplinką* (46 proc.), *sudarantis galimybę laisvai apsiukeisti informacija ir rodyti iniciatyvą* (58 proc.) bei *veikti savarankiškai* (53 proc.), *teikiantis grįžtamąjį ryšį* (50 proc.), *gebantis motyvuoti* (43 proc.), *prisitaikyti* (32 proc.), *išklaustyti* (41 proc.) yra respondentams svarbūs aspektai plėtojant(is) bendrąsias kompetencijas neformaliajame švietime. Tačiau daugiausia respondentų nurodė, jog *mokymo(si) turinys* (75 proc.), *aplinka, ištekčiai* (72 proc.), *mokymo programų pasiūla* (68 proc.) bei *suaugusiųjų švietėjo profesinės* (91 proc.) *ir bendrosios* (79 proc.) *kompetencijos*. Taigi rezultatai rodo, jog respondentai savo bendrųjų kompetencijų plėtojimo sėkmingumą susieja su suaugusiųjų švietėjo kompetencijomis, tarp jų ir bendrosiomis. Tyrimas patvirtina, jog ne tik nuo profesinės, bet ir nuo bendrųjų kompetencijų raiškos suaugusiųjų švietėjo veikloje priklauso pedagogų bendrųjų kompetencijų plėtojimo efektyvumas, motyvacija ir sėkmingi rezultatai. Svarbu pastebėti, jog suaugusiųjų švietėjas turi padėti besimokančiam pedagogui ne tik mokytis ir tobulinti bendrąsias kompetencijas, bet ir išmokyti jį plėtoti ugdytinių bendruosius gebėjimus (Tolūtienė, 2013). Tai reiškia, kad suaugusiųjų švietėjas turi ne tik padėti pedagogui tobulinti bendrąsias kompetencijas, bet ir padėti įvaldyti būdus, kuriais įgytas žinias bei įgūdžius galėtų perteikti kitiems.

Kokie suaugusiųjų švietėjo veiklos aspektai sudaro teigiamas prielaidas Jūsų bendrųjų kompetencijų plėtotei? Tyrimu nustatyta, jog, respondentų nuomone (11 pav.), tam įtakos turi *veiklos planavimas* (85 proc.), *išankstinis pasirengimas* (76 proc.), *pa(si)rinkta tinkama mokymo(si) strategija, metodai* (67 proc.), *komunikacinės kompetencijos įvaldymas* (67 proc.) ir kt. Taigi įvertinami įvairūs suaugusiųjų švietėjo veiklos aspektai, tarp kurių akcentuojamas jo komunikacinės kompetencijos aktualumas, plėtojant pedagogų bendrąsias kompetencijas neformaliajame švietime. Svarbu pabrėžti, jog pedagogai yra specifinė besimokančiųjų grupė, turinti konkrečių poreikių ir aiškių lūkesčių, tačiau ribotą laiką, kurį gali skirti mokymuisi, tobulinant bendrąsias kompetencijas neformaliajame švietime. Todėl suaugusiųjų švietėjas, norėdamas padėti besimokančiam pedagogui ir palengvinti mokymosi procesą, turi atsižvelgti į individualius jo gebėjimus, kurti aktyvinančią aplinką, skatinančią pedagogą demonstruoti savo gebėjimus, kurti ir palaikyti lygiavertę sąveiką, planuoti, organizuoti, valdyti, vertinti ir skatinti įsivertinti mokymosi situacijas (Adomaitienė, Zubrickienė, 2016).

11 pav. Respondentų nuomonių dėl suaugusiųjų švietėjo veiklos aspektų, sudarančių teigiamas prielaidas pedagogų bendrųjų kompetencijų plėtotei, pasiskirstymas
Šaltinis: sudaryta autorių pagal tyrimo duomenis, 2023.

Apibendrinant tyrimo rezultatus, galima teigti, kad bendrosios kompetencijos yra pedagogo kasdienės veiklos pamatas, suteikiantis galių siekti asmeninių ir profesinių tikslų, svarbios, nes tai universalios, kompleksiškos kompetencijos, kurių plėtotė lemia pedagogo veiklos efektyvumą ir sėkmingumą, asmeninę ir profesinę realizaciją. Tyrime dalyvavusiems pedagogams aktualu įgyti ir išplėtoti ne tik komunikavimo užsienio kalba gebėjimus, bet ir tobulinti verbalinį ir neverbalinį komunikavimą, gebėjimą konceptualiai ir vaizdžiai išreikšti idėjas, taisyklingai vartoti kalbą, bendradarbiauti su kolegomis, socialiniais dalininkais, skirtingų kultūrų asmenimis, spręsti konfliktines situacijas, įvertinti savo bendruosius gebėjimus ir nusistatyti jų tobulinimo strategijas, valdyti savo mokymąsi. Tačiau ypač pedagogams sudėtinga spręsti profesinius klausimus pasitelkiant tiriamosios veiklos gebėjimus, profesinėje praktikoje vadovautis mokyklos kaitą reglamentuojančiais dokumentais bei valdyti ugdymo įstaigose vykstančius pokyčius. Tyrimo rezultatai rodo, jog dauguma respondentų renkasi tobulinti bendrąsias kompetencijas neformaliajame švietime. Priimtinausias pedagogų bendrųjų kompetencijų tobulinimo formos yra kvalifikacijos tobulinimo kursai, seminarai, mokymai, grįsti diskusijomis ir dalijimusi patirtimi. Tyrimo rezultatai liudija, nors pedagogai pagal individualius poreikius turi galimybę rinktis kvalifikacinius renginius, tačiau trūksta tiesiogiai su bendrųjų kompetencijų plėtojimu susijusių mokymo programų. Gauti duomenys patvirtina, jog ne tik nuo profesinės, bet ir bendrųjų kompetencijų, ypač komunikacinės kompetencijos, raiškos suaugusiųjų švietėjo veikloje priklauso pedagogų bendrųjų kompetencijų plėtojimo efektyvumas, motyvacija ir sėkmingi rezultatai neformaliajame švietime.

Išvados

1. Atliktas tyrimas patvirtino, jog pedagogo kompetencijų pagrindą sudarančių bendrųjų kompetencijų, tokių kaip komunikacinės ir informacijos valdymo, bendravimo ir bendradarbiavimo, tiriamosios veiklos, reflektavimo ir mokymosi mokyti, organizacijos tobulinimo ir pokyčių valdymo, plėtojimas sudaro prielaidas sėkmingai profesinei bei asmeninei realizacijai. Tyrimas išryškino, jog bendrųjų kompetencijų plėtotė pedagogams svarbi, nes jos padeda kurti ryšius ir būti aktyviais bei lanksčiais profesinės ir socialinės veiklos, mokymosi ir tobulėjimo situacijose. Tyrimu nustatyta, jog neformalusis švietimas sudaro galimybes pedagogams tobulėti, aktyviai įsijungiant ne tik į mokymosi procesą, bet ir plėtojant bendrąsias kompetencijas. Svarbiausia – atliepti pedagogų individualius bendrųjų kompetencijų plėtojimo lūkesčius ir poreikius, neformalųjį švietimą realizuojant per sąveiką

tarp suaugusiųjų švietėjo ir besimokančių pedagogų, orientuojantis į besimokantįjį, sukuriant mokymosi sąlygas, aktyvinančias jį kaip sąveikos dalyvį.

2. Tyrimu atskleista, jog pedagogams plėtojant bendrąsias kompetencijas neformaliajame švietime suaugusiųjų švietėjui būtina jas įvertinti, vadovaujantis pedagogo profesiją reglamentuojančiais dokumentais, padėti įgyti naujų, pagilinti ir praplėsti iki šiol tobulintas bendrąsias kompetencijas, tokias kaip komunikacinė ir informacijos valdymo, bendravimo ir bendradarbiavimo, reflektavimo ir mokymosi mokytis, organizacijos tobulinimo ir pokyčių valdymo, tačiau svarbiausia – aktyvinti pedagogų tiriamosios veiklos kompetencijos plėtotę. Tai aktualu, nes tik tiriant, analizuojant profesinę veiklą galima projektuoti asmeninę karjerą, kuri apima sėkmingą pedagogo profesinę realizaciją, veiklos strategiją. Tyrimas patvirtino, jog svarbu ne tik naudoti įvairius bendrųjų kompetencijų plėtojimo būdus ir formas, bet ir atsižvelgti bei atliepti individualius pedagogų poreikius, rengti įvairaus bei aktualaus turinio mokymus, plėtojant pedagogų bendrąsias kompetencijas. Suaugusiųjų švietėjui, siekiant plėtoti pedagogų bendrąsias kompetencijas, ypatingai svarbi komunikacinė kompetencija, realizuojant ir siekiant užtikrinti konstruktyvią bei produktyvią sąveiką tarp jo ir besimokančių pedagogų, kvalifikaciją tobulinančių neformaliajame švietime.

Literatūra

1. Adomaitienė, J., Zubrickienė, I. (2016). *Projektai mokymo(si) procese: andragoginės sąveikos optimizavimo aspektas*. Monografija. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
2. Adomaitienė, J., Zubrickienė, I. (2019). *Veiklos tyrimai, jų taikymo teorija ir praktika*. Studijų knyga. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
3. Champion, M. A., Fink, A. A., Rugeberg, B. J., Carr, L., Phillips, G. M., Odman, R. B. (2021). *Doing competencies well: Best practices in competency modeling*. Personnel Psychology. Indiana: Wiley Periodicals.
4. Duvekot, R. (2019). *Įvairios mokymosi vertinimo perspektyvos*. Aukštojo mokslo kokybė, Nr. 6, p. 72–93.
5. Gedvilienė, G., Bortkevičienė, V., Tūtlys, V., Vaičiūnienė, V., Stancikas, E., Staniulevičienė, V., Krivickienė, V., Vaitkevičius, R., Gedvilas, P. (2015). *Suaugusiųjų bendrųjų kompetencijų plėtra*. Mokslo monografija. Vytauto Didžiojo universitetas: Versus aureus.
6. Hipkins, R. (2016). *The nature of the key competencies*. A background paper. Wellington: New Zealand Council for Educational Research.
7. Jakubė, A., Juozaitis, A. M. (2012). *Bendrųjų kompetencijų ugdymas aukštojoje mokykloje*. Metodinės rekomendacijos. Vilnius: Vilniaus universitetas. Prieiga internete: http://www4066.vu.lt/Files/File/Bendruju_kompetenciju_ugdymas.pdf [žiūrėta 2023-06-08].
8. Lambert, T. (2017). *Team Competency*. Research Report. Penna. Prieiga internete: www.penna.com/newsopinion/research/Team_Competency.pdf [žiūrėta 2023-06-19].
9. Lasauskienė, J. (2013). *Būsimų muzikos mokytojų bendrųjų kompetencijų plėtojimo strategijos*. Pedagogika, Nr. 112. Lietuvos edukologijos universitetas, p. 39 – 45.
10. Pocevičienė, R. (2014). *Learning to Learn Competency as the Necessary Condition for Quality of Students' Independent Work*. *Studies in Modern Society*. Academic Papers, No 5(1). Northern Lithuania College, pp. 52 – 60.
11. *Pedagogo profesijos kompetencijų aprašas*. (2021). Parengė: VšĮ „Šiuolaikinių didaktikų centras“ ekspertų grupė. Vilnius.
12. Stoof, A., Martens, R. L., van Merriënboer, J. J. G., Bastiaens, T. J. (2022). *The Boundary Approach of Competence: A Constructivist Aid for Understanding and Using the Concept of Competence*. Human Resource Development Review, Vol. 1 (3), pp. 345–365.
13. Tolutienė, G. (2013). *Andragogo realizavimo veiklos srities didaktiniai aspektai*. Andragogika, Nr. 1(7). Mokslo darbai. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, p. 84-98.
14. Tolutienė, G., Rauckienė - Michaelsson, A. (2022). *Transformuojančios mokymosi aplinkos ir andragogo bendrųjų kompetencijų poreikis: sveikatos priežiūros specialistų požiūris*. Tiltai, Nr. 1. Mokslo darbai. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, p. 80-100.

15. Zubrickienė, I., Adomaitienė, A. (2016). *Suaugusiųjų bendrųjų kompetencijų plėtojimas projektų metodu*. Andragogika, Nr. 1 (7). Mokslo darbai. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, p. 148-173.

EXPRESSION AND DEVELOPMENT OF GENERAL COMPETENCES IN NON-FORMAL EDUCATION: THE APPROACH OF EDUCATORS IMPROVING THE QUALIFICATIONS

Assoc. Prof. Dr. Gitana Tolutienė, Prof. Dr. Rasa Braslauskienė,
Assoc. Prof. Dr. Ilona Zubrickienė, Assoc. Prof. Dr. Reda Jacynė

Summary

The low level of general competences is one of the obstacles to the professionalization of pedagogues, and the current situation, when there is a lack of research in Lithuania analyzing the activities of adult educators in non-formal education in developing the general competences of pedagogues, presupposes a research **problem**: how are the general competences of pedagogues expressed and what are the opportunities for their development when participating in non-formal education?

Research object: expression and development of pedagogues' general competences in non-formal education.

The purpose of the research: to analyze and substantiate the importance, expression and development possibilities of general competences of pedagogues in non-formal education.

The tasks of the research: 1) to investigate the attitude of pedagogues towards the expression and development possibilities of abilities that make up general competences in non-formal education; 2) to reveal the necessity of general competences in the professional activities of the pedagogue and their development, focusing on the aspects of adult educator's activities in non-formal education.

After choosing the expression and development of general competences of a pedagogue in non-formal education as the object of research, after analyzing the scientific literature, a questionnaire survey of pedagogues was carried out in order to reveal the importance of general competences in pedagogical activities, the expression and development of the abilities that make them up, focusing on the aspects of adult educator's activities in non-formal education. Pedagogues (total: 316) who participated in qualification improvement events (total: 13) held at the Continuing Studies Center of the Faculty of Social Sciences and Humanities of Klaipėda University were interviewed in 2023 January – April for this purpose.

Main results of the study. The research revealed that when pedagogues are developing general competences in non-formal education, it is necessary for adult educators to evaluate them, guided by the documents regulating the teaching profession, to help acquire new, deepen and expand the general competences developed so far, such as communication and information management, communication and cooperation, reflection and learning to learn, improvement of the organization, but essentially to activate the development of research activity competence. This is relevant, because only by researching and analyzing professional activities can one design a personal career, which includes the successful professional realization of a teacher, an activity strategy. The research confirmed that it is important not only to use various methods and forms of developing general competencies, but also to take into account and respond to the individual needs of pedagogues, to prepare trainings of various and relevant content, in the development of pedagogues' general competencies. The results of the research testify that although educators have the opportunity to choose qualification events according to their individual needs, there is a lack of training programs directly related to the development of general competencies. For an adult educator, in order to develop the general competences of pedagogues, communicative competence is particularly important, in order to realize and ensure constructive and productive interaction between him and learning pedagogues improving their qualifications in non-formal education.

Keywords: adult educator, general competence, non-formal education, pedagogue.